

Valtioneuvoston asetus puutavaran poiskuljettamista koskevasta aluejaosta

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Ehdotettu asetus liittyy metsätuhojen torjunnasta annettuun lakiin (1087/2013, jäljempänä *metsätuholaki*). Eduskunta on hyväksynyt metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (EV 204/2021 vp – HE 156/2021 vp). Tasavallan presidentti on vahvistanut lain 16.12.2021, ja se tulee voimaan 1.1.2022. Ehdotettava valtioneuvoston asetus puutavaran poiskuljettamista koskevasta aluejaosta liittyy valtioneuvoston asetusluonnokseen, joka oli informatiivisena liitteenä metsätuholain muutosta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 156/2021 vp).

Metsätuholain 3 §:ssä säädetään puutavaran poistamisesta hakkuupaikalta ja välivarastosta. Kyseisen pykälän 1 momentin mukaan metsätuhoja aiheuttavien hyönteisten esiintymisen ja lämpösumman perusteella maa jaetaan A-, B- ja C-alueeseen. Metsätuholain voimassa olevan 3 §:n 5 momentin, edellä mainitun lainmuutoksen jälkeen 6 momentti, mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään A-, B- ja C-alueista. Ehdotettu asetus annettaisiin tämän valtuuden nojalla.

2 Asian valmistelu

Valtioneuvoston asetus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä edellä mainitun lainmuutoksen valmistelun yhteydessä yhdessä Luonnonvarakeskuksen (jäljempänä *Luke*) ja Suomen metsäkeskuksen asiantuntijoiden kanssa.

3 Lausuntopalaute

Asetusluonnoksen lausuntokierros järjestettiin 15.11.2021—9.12.2021. Metsätuholain muutosta koskevan hallituksen esityksen (HE 156/2021 vp) lausuntokierroksen luonnokseen hallituksen esitykseksi sisältyi liitteenä luonnos valtioneuvoston asetukseksi puutavaran poiskuljettamista koskevasta aluejaosta. Ehdotettu asetus ei poikkea mainitun lausuntokierroksen luonnoksesta, johon jo tuolloin useampi taho esitti näkemyksensä. Kuten edellä on todettu, myös eduskunnalle toimitetussa hallituksen esityksessä asetusluonnos oli informatiivisena liitteenä.

Lausunnon antoivat valtiovarainministeriö, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Luonnonvarakeskus, Suomen metsäkeskus, Metsähallitus, Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, Itä-Suomen yliopisto (Metsätieteiden osasto), Kasvinsuojeluteollisuus ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., METO – Metsäalan Asiantuntijat ry, Metsäteollisuus ry, Pääkaupunkiseudun Metsänomistajat PKMO ry ja Kasvinsuojeluseura ry:n metsänsuojelujaosto. Oikeusministeriö ja Suomen ympäristökeskus ilmoittivat, etteivät ne lausu asiassa.

Valtiovarainministeriöllä, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla, Metsähallituksella ja METO – Metsäalan Asiantuntijat ry:llä ei ole lausuttavaa esitettyyn luonnokseen. PKMO ry:llä ei ole huomauttamista luonnokseen. Kasvinsuojeluteollisuus ry toteaa, että sillä ei ole huomautettavaa ehdotetun asetuksen sisältöön. Se pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina metsänterveyden turvaamiseksi ja metsätuhojen torjumiseksi. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry pitää esitettyä muutosta perusteltuna eikä sillä ole esitykseen huomautettavaa. MTK toteaa, että kirjanpainajatuhojen seuranta tulee jatkaa edelleen ja seurannan perusteella arvioida, onko poiskuljettamisen määräaikoja tarve tarkistaa ilmaston lämmetessä. Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC:n mukaan asetuksen muutos ei suoraan koske SLC:n jäsenistön ydinalueita. SLC pitää kuitenkin tärkeänä ajankohtaista hyönteistuhon seuranta, jota voidaan hyödyntää tarvittaessa puiden poiskuljettamisen vaatimuksien päivittämisessä.

Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan esitys asetukseksi puutavaran poiskuljettamista koskevasta aluejaosta on tärkeä metsien terveydentilan ylläpitämiseksi muuttuvassa ilmastossa. Luonnonvarakeskus toteaa, että sen lausunto perustuu METULA-projektin raporttiin sekä 2020-21 tehoisan lämpösumman 700 astepäivän kertymään. Maa jaetaan A-, B- ja C-alueeseen metsätuhoja aiheuttavien hyönteisten esiintymisen ja lämpösumman perusteella; uusi jako koskee käytännössä kuusta ja kirjanpainajaa. A-alueeseen liitettäviksi ehdotetuissa nykyisen B-alueen maakunnissa ja täydentävissä kunnissa aikaraja on etenkin viime vuosina täyttynyt jopa toista viikkoa aikaisemmin kuin B-alueen nykyinen aikaraja, mistä syystä liittäminen on perusteltu. Ilmastoskenaariot viittaavat tarpeeseen seurata asetuksen toimivuutta jatkossa.

Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta ja Kasvinsuojeluseura ry:n metsänsuojelujaosto toteavat, että kirjanpainajan torjumiseksi tarkoitetut muutokset puutavaran poistoajankohtiin ovat perusteltuja. Kasvinsuojeluseura ry:n metsänsuojelujaosto muistuttaa lisäksi, että aikarajojen toimivuutta tulee seurata tulevana vuosina ilmaston muuttuessa.

Suomen metsäkeskus pitää esitystä aluejaon muuttamisesta erittäin ajankohtaisena ja hyvänä, sillä etenkin keskisessä Suomessa on selkeä tarve aikaistaa kuorellisen kuusipuutavaran poiskuljetusta. Metsäkeskus esittää kuitenkin aluejakoa koskevaa asetusluonnosta muutettavaksi edelleen niin, että voimassaolevan asetuksen B-alue siirrettäisiin kokonaisuudessaan A-alueeseen. A-alueen säädösten laajentaminen koskemaan koko B-aluetta olisi tärkeätä hyönteistuhoriskin hallinnan näkökulmasta. Metsäkeskus tuo myös esille, että käytännön toimenpiteiden selkeyden ja lain toimeenpanon kannalta olisi perusteltua, että puutavaran poiskuljetuksen aikarajat koskisivat maakuntia kokonaisuutena voimassa olevan säädöksen tapaan.

Itä-Suomen yliopiston Metsätieteiden osaston lausunnossa todetaan, että ilmastonmuutoksen myötä kirjanpainajan lisääntyminen tehostuu ja tuhoille alttiin alueen raja siirtyy pohjoisemmaksi. Lausunnossa myös tuodaan esille, että keskimääräisestä lämpösummakertymään vaikuttavista tekijöistä ja metsänkayttöilmoitusten perusteella raportoiduista kirjanpainajatuhoista tulisi olla käytettävissä yksityiskohtaisempaa tietoa. Itä-Suomen yliopiston Metsätieteiden osasto toteaa kuitenkin lausunnossaan, että puutteellisesta taustatiedosta huolimatta ehdotettua A-alueen laajennusta voidaan pitää perusteltuna, mikäli kirjanpainajatuhojen torjunnassa halutaan edetä varovaisuusperiaatteella, minimoida tuhoriski ja ennakoita tulevaa ilmastonmuutosta. Lausunnossa tuodaan esille, että tuoreen puutavaran pois viennillä ennen kirjanpainajan uuden sukupolven ilmaantumista on ainoastaan rajallinen ja paikallinen merkitys tuhoriskin hallinnassa ja tähän liittyen todetaan, että tehokkaat ja vaikuttavimmat keinot tuhojen ennaltaehkäisemiseksi ovat oikea puulajivalinta metsänkasvatuksessa ja erityisesti ilmastonmuutoksen hillintä.

Metsäteollisuus ry ei kannata valtioneuvoston asetusluonnoksen puutavaran poiskuljettamista koskevaa aluejakoa esitetystä muodosta. Metsäteollisuus toteaa, että mikäli aluerajaukset perustuvat kirjanpainajien esiintymähavaintoihin ja alueellisen lämpösumman mittariin, Satakunnan ja Pirkanmaan pohjoisosat tulisi jättää osaksi B-vyöhykettä. Satakunnan ja Pirkanmaan pohjoisosien tilannetta tulisi seurata tarkasti ja lisätä tarvittaessa alueet A-vyöhykkeeseen vasta myöhemmin.

4 Säännökohtaiset perustelut

Metsätuholain 3 §:n 1 momentin mukaan metsätuhoja aiheuttavien hyönteisten esiintymisen ja lämpösumman perusteella maa jaetaan A-, B- ja C-alueeseen. Mainitun 3 §:n 2 momentissa säädetään edellä mainituille alueille määräajat kuorellisen puutavaran poistolle metsästä ja välivarastosta hyönteistuhojen ehkäisemiseksi. Tällä hetkellä alueista säädetään puutavaran poiskuljettamista koskevasta aluejaosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1309/2013). Uudella valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan muutettavaksi aluejakoa A- ja B- alueiden välillä.

Vuonna 2020 toteutettiin maa- ja metsätalousministeriön ja Luken yhteisrahoitteinen projekti ”Metsälain ja metsätuholain arvioinnin jatkoselvitys” (METULA). METULA-hankkeessa selvitettiin havupuutavaran poiston tarvetta ja puunkorjuulogiikan kustannuksia, juurikäävän torjuntavelvoitetta ja arvioitiin niiden vaikutuksia. METULA-hankkeen raportissa muun ohella tarkasteltiin kuorellisen kuusipuutavaran metsästä ja välivarastosta poiston määräaikojen aikaistamistarvetta erityisesti metsätuholain B-alueella suhteessa kirjanpainajan aikuistumiseen. Raportin mukaan on selkeä tarve aikaistaa kuorellisen kuusipuutavaran poiskuljetusta B-alueella. Raportin mukaan nykyinen tilanne voitaisiin hoitaa siten, että B-alueen eteläiset alueet eli Etelä-Savon, Pirkanmaan ja Satakunnan maakunnat liitettäisiin A-alueeseen, jolloin näiden alueiden määräajaksi tulisi 15.7.

Metsäkeskuksen tehtäviin kuuluu metsätuhoihin varautuminen muun ohella hyönteis- ja sienituhojen osalta. Metsätuholain 12 §:n 1 momentin mukaan metsäkeskus on velvollinen avustamaan Lukea metsätuhoja aiheuttavien kasvitautien ja tuhoeläinten esiintymisen ja leviämisen seurannassa. Tässä seurannassa tärkeässä osassa ovat metsänkäyttöilmoitukset, joihin on tehtävä merkintä metsätuhosta, kuten hyönteistuhosta, jos tuho on johtanut hakkuun suunnitteluun. Metsäkeskuksen näistä ilmoituksista kartalle koostamat ja päivittämät hyönteistuhokuvat vuosilta 2012-2020 osoittavat, että kirjanpainajan tuhoista johtuvat hakkuut ovat laajentuneet entistä pohjoisemmaksi itäisessä Suomessa.

Nykyisellä B-alueella eli keskisessä Suomessa on edellä selvitetyn METULA-hankkeen tutkimustulosten perusteella selkeä tarve aikaistaa kuorellisen kuusipuutavaran poiskuljetusta. Osia B-alueesta ehdotetaan siksi siirrettäväksi eteläisen Suomen A-alueeseen, jossa määräaika kuusipuutavaran poistamiselle olisi 15.7 nykyisen B-alueen 24.7. sijaan. Näin saataisiin kirjanpainajan aiheuttamat tuhot paremmin rajoitettua. Asetuksella ehdotetaan säädettäväksi jatkossa Etelä-Savon, Pirkanmaan ja Satakunnan maakunnat sisältymään A-alueeseen nykyisen B-alueen sijaan. Myös Suomen metsäkeskuksen hyönteistuhojen seurantatietojen perusteella olisi tarkoituksenmukaista päivittää edellä selvitetyn lisäksi A-alueen rajaa myös itäisemmässä Suomessa. Maakuntia kokonaisuudessaan ei olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää A-alueeseen, vaan A-alueen laajennus koskisi tiettyjä kuntia ja kaupunkeja Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakuntien alueilla alla selvitettyjen alueiden osalta.

Ehdotettavan valtioneuvoston asetuksen 1 §:n mukaan A-, B- ja C-alueet muodostuisivat maakunnista ja niiden alueisiin sisältyvistä kunnista ja kaupungeista seuraavasti:

- 1) A-alue:

Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kanta-Hämeen, Kymenlaakson, Pirkanmaan, Päijät-Hämeen, Satakunnan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnat, Keski-Suomen maakunnan alueelta Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Keuruu, Konnevesi, Laukaa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen, Pohjois-Karjalan maakunnan alueelta Heinävesi, Kitee, Rääkkylä ja Tohmajärvi sekä Pohjois-Savon maakunnan alueelta Joroinen, Leppävirta, Rautalampi, Suonenjoki ja Varkaus

2) B-alue:

Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakunnat lukuun ottamatta Keski-Suomen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakuntien alueiden niitä kuntia ja kaupunkeja, jotka on lueteltu 1 kohdassa

3) C-alue: Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat.

Nykyisen valtioneuvoston asetuksen aluejaon A-, B- ja C-alueet muodostuvat seuraavasti:

1) A-alue Etelä-Karjalan, Kanta-Hämeen, Kymenlaakson, Päijät-Hämeen, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakuntien alueista;

2) B-alue Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Satakunnan maakuntien alueista; ja

3) C-alue Kainuun, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien alueista.

5 Taloudelliset vaikutukset

Asetusmuutos ei vaikuta valtion talousarvioon, koska ehdotetun muutoksen johdosta metsäkeskukselle ei aiheudu valvontaresurssien eikä siten valtion talousarvion mukaisten määrärahojen lisästarvetta.

Luken analyysien perusteella koko B-alueen siirto A-alueeseen aiheuttaisi puunkorjuun logistiikkaan noin 0,4–1,4 prosentin kustannuslisän vuodessa. Koska muutos tulisi kuitenkin koskettamaan vain osaa B-alueesta, jäisi arvioitu kustannusvaikutus arviota alhaisemmaksi.

6 Laintarkastus

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

7 Voimaantulo

Ehdotettu valtioneuvoston asetus on sen 2 §:n 1 momentin mukaan tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022 eli samanaikaisesti edellä mainitun metsätuholain muutoksen kanssa.

Ehdotetun asetuksen 2 §:n 2 momentin mukaan asetuksella kumotaan puutavaran poiskuljettamista koskevasta aluejaosta annettu valtioneuvoston asetus (1309/2013).

Pykälän 3 momentin mukaan ennen ehdotetun asetuksen voimaantuloa suoritetuista hakkuista jääneisiin rungonosiin, kaadettuun mänty- tai kuusipuutavaraan, vahingoittuneisiin puihin tai nostettuihin kantoihin sovelletaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.